

Для Херсонського регіону перевагами у формуванні позитивного інвестиційного клімату є економічно вигідне розміщення регіону, наявність висококваліфікованої дешевої робочої сили, динаміка економічних і фінансових показників, вільні ніші на внутрішніх ринках збуту аграрної продукції та продукції переробної промисловості.

Регіональна інвестиційна політика має формуватися на тезі, що в економіці регіону інвестиції є домінуючим фактором соціально – економічного розвитку і сприяють забезпеченню інтеграції його в національну економіку та у світовий простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гуткевич С.А. Инвестиционная привлекательность аграрного сектора экономики; Моногр. – К.: Изд-во Европ. ун-та, 2003. – 252 с.
2. Лайко Г.П. Формування інвестиційної привабливості підприємств АПК. – К.; ННЦ “ Інститут аграрної економіки “. - 2005. – 214с.
3. Носова О.В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи // Економіка та прогнозування. – 2003. № 3. – С. 119-137.
4. Стецюк П.А. Формування фінансових ресурсів сільсько-господарських підприємств // Економіка АПК. – 2006. - №11. – С. 112.
5. Статистичний щорічник Херсонської області за 2009 рік. –головне управління статистики у Херсонській області. м.Херсон; 2010. – С. 508.
6. Статистичний щорічник України за 2009 рік. – К.; ДП “Інформаційно – аналітичне агентство”, 2010. –С.566.

УДК 351:711.3:303.7 (1-22)

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Руснак А.В. – к. е. н., Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Останнім часом широкого розповсюдження набув програмно-цільовий підхід до прийняття управлінських рішень (програмно-цільове управління), що базується на принципах системного підходу. Програмно-цільовий метод управління розвитком сільських територій у сучасних умовах має важливе значення для комплексної реалізації невідкладних регіональних завдань, які передбачають максимальну ефективність використання засобів. Кожна програма повинна розроблятися за умов адресності, містити завдання конкретним виконавцям і мати детально відпрацьовану систему управління сільською територією.

Програмно-цільовий підхід до управління розвитком сільських територій - це метод розробки специфічних планів, досягнення певних цілей, який забезпечує чітку узгодженість визначених систем заходів із поставленими цілями за рахунок проведення детального аналізу таких цілей, основних аспектів їх досягнення і безпосереднього включення до плану їх реалізації усіх необхідних аспектів виконання.

Стан вивчення проблеми. Питанням регулювання розвитку сільських територій останнім часом приділяється значна увага. Вагоме місце у вітчизняній науці в галузі державного регулювання сільських територій займають праці В.Ф. Бесєдіна, П.Т. Саблука, А.Ф. Мельник, І.В. Прокопи, О.А. Біттера, Ю.Е. Губені, В.К. Терещенка, А. В Лісового, К.І. Якуби та ін. Проте ще недостатньо досліджені питання державного регулювання розвитку сільських територій на основі програмно-цільового підходу.

Завдання і методика досліджень. Основним завданням дослідження є обґрунтування програмно-цільового підходу до управління розвитком сільських територій. При дослідженні комплексної оцінки розвитку сільських територій використовувався системний підхід, що передбачає до вивчення об'єкта дослідження формулювання проблеми, мети та завдань дослідження, структурного аналізу об'єкта, розробки концепції його розвитку, аналізу проблем розвитку та розробки моделей їх розв'язання, синтезу управлінських проблем розвитку сільських територій та прийняття рішень із його забезпечення.

Результати досліджень. Програмно-цільові методи – це методи планування, програмування та ефективної організації процесу розв'язання проблем і досягнення цілей. Вони передбачають послідовний перехід від виявлення проблем, потреб і цілей до визначення процесу їх реалізації, його технологічної насиченості та, відповідно, ресурсних запитів. Найбільший ефект вони забезпечують у рамках стратегічного планування – за наявності комплексних, взаємопов'язаних цілей і процесів, жорстких ресурсних обмежень, коли традиційні планово-координаційні методи не спрацьовують.

Програмно-цільовий підхід до регулювання розвитку сільських територій адміністративного району передбачає визначення системи цілей, головної мети і проміжних результатів (спеціалізація аграрного виробництва, виробництво продукції в заданому обсязі, терміни поставок, пріоритети).

Даний підхід в управлінні (на стадії реалізації прийнятих рішень) виражається у формі концентрації і централізації під впливом єдиного органу оперативного управління всіх ресурсів.

Використання програмно-цільового методу планування розвитком сільських територій передбачає:

- визначення проблеми та формулювання цілей;
- розробку і реалізацію програми розвитку сільської території, спрямованої на досягнення цілей;
- систематичний контроль за якістю та результатами заходів, передбачених програмою;
- коригування заходів, спрямованих на реалізацію цілей.

Програмно-цільовий підхід до управління розвитком сільських територій знаходиться в тісному зв'язку із плануванням і передбачає складання комплексних програм. Від перспективних планів програма відрізняється, перш за все, більш тривалим періодом часу, протягом якого реалізуються визначені цілі, та орієнтується не на певний вид продукції, а на виконання певних функцій. Програмно-цільовий підхід за своїм змістом покликаний забезпечувати реалізацію в управлінні принципу виділення провідної ланки.

Досліджуючи соціальну та економічну сторону розвитку сільських територій, слід зосереджувати свою увагу на ключових аспектах кожної з них, зокрема, і обох разом, забезпечуючи системний розвиток кожного з них, особливо не виділяючи будь-яку складову і не віддаючи їй першість при матеріалізації (практичному

втіленні), гарантуючи тим самим збалансований розвиток сільських територій у цілому, при якому успішний розвиток однієї складової створює умови для ефективного розвитку інших.

Основою програмно-цільового підходу до управління розвитком сільських територій є програма. Під програмою розуміють комплекс заходів, спрямованих на досягнення відповідної мети з урахуванням оптимального використання ресурсів при визначених обмеженнях.

Комплексний характер програми розвитку сільських територій забезпечується шляхом розробки взаємопов'язаних технічних, економічних, соціальних, виробничих, організаційних, науково-технічних та інших заходів.

Основним документом програмно-цільового підходу управління є цільові комплексні програми (ЦКП). Цільові комплексні програми загальнодержавного, галузевого та регіонального характеру є важливим методом управління економічним, соціальним, науково-технічним напрямами розвитку народногосподарського комплексу країни. Цільові комплексні програм - це об'єднанні однією метою комплекси взаємопов'язаних завдань і адресних соціальних, економічних, наукових, науково-технічних та організаційних заходів, спрямованих на одержання відповідного кінцевого результату, враховуючи залучення всіх факторів, необхідних для досягнення поставленої мети. Цільова комплексна програма - це документ, в якому міститься визначений за ресурсами, виконавцями та строками здійснення комплекс заходів, спрямованих на досягнення цілей. Цілі, на які має бути спрямована ЦКП, обумовлені стратегією соціально-економічної політики держави, наявністю певної конкретної або кількох суміжних соціально-економічних проблем.

Останнім часом у зв'язку з розширенням місцевого самоврядного управління значно підвищується роль і значення соціально-економічного розвитку сільських територій у контексті регіонального здійснення цільових програм, спрямованих на комплексне вирішення проблем адміністративно-територіального характеру.

Розроблення і реалізація державних цільових комплексних програм виражає спосіб втручання державних органів в економічний процес суспільного виробництва в умовах ринку, Цільове комплексне програмування слугує елементом сучасної ринкової організації економіки, через застосування якого держава не керує агентами ринку, а створює умови для забезпечення їх самостійної діяльності. Цільові комплексні програми є складовою економічних методів управління.

Важливою характеристикою програми є чітке цільове призначення, тобто зазначення мети використання програми. Широкого розповсюдження набули державні цільові програми. Державною цільовою програмою є комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів державного бюджету країни. Вони мають бути узгоджені за строками виконання, складом виконавців та ресурсним забезпеченням.

Державні цільові програми розробляються на загальнодержавному рівні, а також на галузевому й адміністративно-територіальному рівнях. Перші з них охоплюють усю територію держави або значну частину її регіонів, мають довгостроковий період виконання і здійснюються центральними та місцевими органами виконавчої влади. Законом України передбачено, що цільові програми регіонального характеру розробляються і здійснюються за умов державної підтримки. Метою розроблення державних цільових програм є сприяння реалізації державної політики на пріоритетних напрямках розвитку держави, окремих галузей

економіки та адміністративно-територіальних одиниць, забезпечення концентрації фінансових, матеріальних ресурсів, а також координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади для розв'язання найважливіших проблем.

Стан розвитку агропромислового виробництва за останні десятиліття свідчить про необхідність запровадження в системі управління економічними і соціальними процесами в регіонах України цільових комплексних програм, спрямованих на перехід від переважно галузевого управління до територіального комплексного управління економікою.

Цільове програмне управління розвитком сільських територій здійснюється на основі таких принципів: цільова спрямованість, комплексність, альтернативність, керованість.

Організаційними передумовами формування ЦКП є такі:

- своєчасне визначення переліку проблем, для вирішення яких потрібно створювати такі програми;

- формування колективу розробників з виділенням головної організації;

- попереднє орієнтаційне визначення потреби в ресурсах;

- визначення головних методичних принципів формування програм.

Для цього спочатку слід розробити Концепцію програми і організувати її громадське обговорення. Проект концепції повинен містити: визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма; аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її вирішення шляхом розроблення і виконання програми; визначення мети з порівняльним аналізом можливих варіантів вирішення проблемних завдань та обґрунтування оптимального варіанту. На основі отриманого варіанта визначаються шляхи, засоби та строки виконання програми, а також здійснюється оцінка очікуваних економічних, соціальних та екологічних результатів. При цьому важливо визначити потребу фінансових, матеріально-технічних та трудових ресурсів для реалізації програмних положень. Регіональні державні цільові соціально-економічні програми за поданням державного замовника підлягають затвердженню Кабінетом Міністрів України.

Однією з основних функцій управління програмою є контроль за ходом її формування і реалізації, що забезпечує досягнення цілей програми. Метою контролю є сприяння тому, щоб фактичні результати якомога більше відповідали завданням (цілям) програми. До виконання державної цільової програми соціально-економічного розвитку регіону державний замовник може залучати підприємства, організації, установи незалежно від форм власності. Контроль за виконанням регіональних державних цільових програм здійснює державний замовник.

Отже, порядок складання і розробки програми розвитку сільських територій передбачає виконання таких етапів:

1. Аналіз тенденцій економічного розвитку сільської території.
2. Прогнозування і визначення потреби коректування цих тенденцій.
3. Дослідження і розробка альтернативних варіантів програми.
4. Оцінка і вибір найефективніших варіантів програми.
5. Формування розгорнутого проекту програми.
6. Формування єдиної стратегії вирішення проблеми.
7. Контроль за ходом виконання програми.

Висновки. Програмно-цільовий підхід до державного управління та розробка державних цільових програм стають важливим організуючим засобом мобілізації матеріально-ресурсного, соціально-економічного, виробничого та трудового потенціалу сільських територій з метою розв'язання важливих проблем їх розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Губені. Ю. Е. Розвиток сільських територій: деякі аспекти європейської теорії і практики / Ю.Е. Губені. // Економіка України. — 2007. — № 4. — С. 62-70.
2. Лісовий А. В. Державне регулювання розвитку сільських територій : монографія / А. В. Лісовий. — К. : [Дія], 2007. — 400 с.
3. Організаційно-економічні основи розвитку агропромислового комплексу та сільських територій / за ред. П. А. Лайка. — К. : ЗАТ «Нічлава», 2006. — 448 с.
4. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України. — 23.03.2000. - N 1602-III.

УДК 33:638:1**СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ***Самайчук С.І. – к. е. н., доцент, Херсонський ДАУ*

Постановка проблеми. Нарощування обсягів виробництва зерна, досягнення стабільності й ефективності виробництва мають стратегічне значення для підйому національної економіки та подолання кризового стану ряду суміжних галузей. Виробництво і реалізація зерна в Херсонській області мають особливе значення, тому що зернова галузь є провідною для більшості господарств незалежно від організаційно-правових форм власності. Реалізація зерна – основне джерело надходження грошових коштів, необхідних для розширеного відтворення. Проте за останні роки відмічаються зміни валових зборів зерна й ефективності його виробництва.

Стан вивчення проблеми. Проблема розвитку зернового господарства – одна із найважливіших в економіці. Вона завжди привертала увагу вчених економістів-аграрників. Питаннями підвищення економічної ефективності виробництва зерна, складових цієї проблеми займалася велика група вчених, які зробили питомий внесок у її вирішення, серед яких П.Т.Саблук, Л.М.Худолій, М.Г.Лобас, В.І.Бойко, А.М.Шпичак, М.І.Щур, С.М.Чмир, В.Ф.Сайко та інші. Ними розроблені стратегічні аспекти розвитку зернового виробництва в країні, структурна перебудова, підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу в галузі, формування і функціонування ринку зерна. Окремими питаннями виробництва зерна займалися також учені О.В.Олійник, А.В.Македонський, Д.В.Шиян та інші. Вони в різні періоди активно проводили дослідження даної теми, вважаючи її вирішення запорукою сталого розвитку ринкової економіки. Питання підвищення економічної ефективності виробництва зерна на рівні окремих регіонів потребує наукового обґрунтування та практичного використання.

Завдання і методи досліджень. Основним завданням дослідження є вияв основних тенденцій розвитку зернового виробництва в сільськогосподарських підприємствах Херсонської області та пошук основних резервів і напрямів нарощування валових зборів зерна та підвищення ефективності його виробництва. Для виконання поставлених завдань застосовувались методи системного аналізу, абстрактно-логічний, розрахунково-конструктивний, порівняння, статистичні групування, монографічний.